

Confession and Nation in the Era of Reformations. Central Europe in Comparative Perspective, vyd. Eva DOLEŽALOVÁ – Jaroslav PÁNEK, Historický ústav AV ČR, Praha 2011

238 s., ISBN 978-80-7286-180-4

Zatímco první publikace, již vydalo *Forum of British, Czech and Slovak Historians*, se věnovala nacionalismu a fašismu dvacátého století, editoři anotovaného svazku obrátili pozornost k období reformace ve střední Evropě s otázkami národa a vyznání. Jaroslav Pánek v úvodním slovu definuje jako jeden z úkolů tohoto mezinárodního projektu dát mladým britským historikům možnost hlubšího pochopení střeoevropských dějin. Lze tak jen doufat, že v následných akcích dostane ona mladá generace i publikační prostor, neboť prezentovaný sborník žádnou studii mladší generace britských historiků neobsahuje.

Příspěvky jsou řazeny v zásadě chronologicky. Úvodní studie bohemisty Roberta B. Pynsenta je věnována českému národnímu citění vymezenému kronikou tzv. Dalimila a dílem Jana Husa, mezi něž řadí Příbík Pulka z Radenína, a ohlíží se na jejich vernakulární jazyk v kontextu dalších dobových děl. František Šmahel a Anne Hudsonová navazují se studii zaměřenými na anglickou reformní vlnu; zatímco Šmahel se zabývá aspekty lollardského povstání z roku 1381, k čemuž připojuje rozbor kontaktů mezi anglickými a českými intelektuály reformního smýšlení, Hudsonová přibližuje využívání tradičních církevních prvků ve wyclifismu.

Problémy husitství reflektují příspěvky Evy Doležalové, Marty Radohy a Roberta Šimůnka. Doležalová s využitím citací z literatury sleduje proměny interpretací husitství v moderní historiografii 19. a 20. století, Radoha se věnuje působení Jana Jiskry z Brandýsa i obecněji problému husitského vlivu a osídlení v Uhrách (a především Horní zemi). Tuto dvojici doplňuje Robert Šimůnek s textem o konfesijní toleranci v jižních Čechách, založené na umírněném vnímání náboženských odlišností.

Pojmy národnost, konfese a politika v českých zemích 15. a 16. století tvoří rámec příspěvků další trojice autorů. Petr Vorel se zaměřuje na osobnost Viléma z Pernštejna, který měl podat první přesnou definici pojmu „národ“, a připomíná také národnostní aspekty v soudobých Uhrách. Jaroslav Pánek a R. J. W. Evans se dotýkají zákona *O zachování starožitného jazyka českého a vzdělání jeho*, přijatého českým generálním sněmem v roce 1615. Zatímco Pánek

sleduje situaci mezi různými národními a konfesijními společenskými celky, Evans klade důraz na jazykovou politickou kulturu vycházející ze starších kořenů. Ve stejné době se také rodil koncept německého národa, jak v souvislosti s tiskem díla Martina Luthera ukazuje C. Scott Dixon. Chronologicky, nikoliv ovšem tematicky navazuje příspěvek Jaroslava Millera, jenž přibližuje využití anglické a německé národní minulosti v obraze Fridricha Falckého.

Poslední dva články spojuje téma odchodu z vlasti a osvojování nového prostoru. Eva Kowalská rozebírá problematiku exilu vynuceného konfesijní situací a národní identitu exilových komunit, Svatava Raková pak přesahuje rámec střední Evropy, když vysvětluje některé rysy formování principu snášenlivosti v amerických koloniích 17. století mimo jiné na příkladu zákonů a správních nařízení.

I když publikace nepřináší převratné novinky, ostatně většina článků (zejména domácích autorů) je jazykovou mutací jinde publikovaných textů, působí kompaktním dojmem. Aniž by se ztrácela různorodost badatelských záměrů jednotlivých autorů, příspěvky na sebe v mnohém navazují. Kniha se tak vymaňuje z řad kolektivních monografií, které příliš obecným zaměřením ztrácejí celkový koncept. Takový dojem nezvrátí ani kosmetické nedostatky jako nedůslednost používání velkých písmen v angličtině nebo nejednotná terminologie (překlad Stránského *Okřiku* jako „Reproach“ v článku J. Pánka a „Outcry“ ve studii R. J. W. Evans) či drobné typografické chyby.

VOJTĚCH BAŽANT

Kamil BOLDAN, *Záhada Kroniky trojánské. Počátek českého knihtisku*, Národní knihovna ČR, Praha 2010

66 s., ISBN 978-80-7050-580-9

Útlá publikace, vydaná při příležitosti stejnojmenné výstavy v prostorách pražského Klementina, přináší základní přehled o problematice českých prvotisků a počátcích (nejen) českého knihtisku vůbec. V první kapitole *Vynález Johana Gutenberga a jeho rozšíření* Kamil Boldan stručně představuje techniky, jimiž se Gutenberg inspiroval (dřevořez, šrotový tisk), a jejich využití v rukopisné produkci. Následně krátce popisuje osudy Gutenberga samého (připomíná také obrozenecké oživení dávné smýšlenky, že pocházel z Kutné Hory) i jeho dílny a ozřejmuje